

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

**Inventarisatie Nederlandse COVID-19
Onderzoeken:
Preventie en Zorg & Brede Maatschappelijke
vraagstukken**

Tabellen leefstijl: update december 2021

Colofon

© RIVM 2021

Delen uit deze publicatie mogen worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), de titel van de publicatie en het jaar van uitgave.

Publicatiedatum: 22 december 2021

Else Zantinge (auteur), RIVM
Tessa Hulshof (auteur), RIVM
Maartje Harbers (auteur), RIVM
Wieke van der Borg (auteur), RIVM
Carola Schrijvers (projectleiding), RIVM

Contact:
Carola Schrijvers
RIVM Centrum Gezondheid en Maatschappij
carola.schrijvers@rivm.nl

Achtergrond en methodologie

Onderstaande tabellen zijn gebaseerd op de doorlopende ZonMw-inventarisatie van relevante Nederlandse COVID-19 onderzoeken binnen het *ZonMw programma COVID-19*. Het betreft een samenvatting van publicaties die verschenen zijn vanaf begin maart 2020, de start van de eerste golf van de corona epidemie in Nederland. Alle publicaties die vóór 15 november 2021 door ZonMw waren geïdentificeerd, zijn meegenomen in deze tabellen, aangevuld met enkele andere Nederlandse onderzoeken. De tabellen vormen de basis voor de factsheet 'Mentaal welbevinden en leefstijl tijdens de coronacrisis' (Zantinge et al., 2022).

In deze tabellen zijn resultaten van studies meegenomen die gaan over *leefstijl*: bewegen, roken, alcoholgebruik, drugsgebruik, seksueel risicogedrag, voeding en overgewicht (als resultante/gevolg van leefstijl).

De resultaten van de verschillende studies worden aan [de tijdlijn van de maatregelen voor de bestrijding van COVID-19](#) gekoppeld.

Deze tijdlijn comprimeren we tot vijf fases in de bestrijding van COVID-19:

- 1) 1e lock-down, maart-april 2020;
- 2) versoepeling maatregelen, mei-juli 2020;
- 3) steeds verdergaande aanscherping maatregelen, augustus-half december 2020;
- 4) 2^e lock-down: half december 2020 – april 2021.
- 5) versoepeling maatregelen: mei 2021 – oktober 2021.

Belangrijke kanttekeningen bij het lezen van deze tabellen zijn de volgende:

We zien in de studies diverse uitkomstmaten terug, waardoor het lastig is de resultaten van studies onderling met elkaar te vergelijken. Dit zien we met name bij de verschillende dataverzamelingen over het sport- en beweeggedrag van Nederlanders. De definitie van sport en bewegen verschilt in deze dataverzamelingen en ook de vraagstellingen zijn niet in elke dataverzameling hetzelfde. Er zijn vragenlijsten die ingaan op de vraag 'bent u als gevolg van de pandemie meer of minder gaan bewegen' en vragen zoals 'hoeveel beweegt u nu (of normaliter)'.

Tot nu toe zijn er relatief weinig studies over leefstijl gepubliceerd en verreweg de meeste gaan over sport en beweeggedrag. Resultaten op basis van één studie moeten dan ook met enige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Op basis van studies met meerdere meetmomenten (veelal uitgevoerd in de algemene bevolking), zijn er wel conclusies te trekken over verandering in de tijd. Hierbij houden we er rekening mee dat de dataverzameling veelal zelfgerapporteerde gegevens betreft.

In de tabellen besteden we in het bijzonder aandacht aan groepen die (mogelijk) extra kwetsbaar zijn als het gaat om de gevolgen van de coronacrisis en de coronamaatregelen. Het gaat bijvoorbeeld om mensen met een chronische ziekte en/of een beperking, en mensen met psychische problemen. Voor de meeste groepen is een beperkt aantal studies uitgevoerd en ontbreekt informatie over leefstijl in de latere fasen van de

coronacrisis. De resultaten betreffende specifieke groepen dienen dan ook met de nodige voorzichtigheid te worden geïnterpreteerd.

Op basis van de in deze tabellen beschreven onderzoeken hebben we in een drietal rapportages laten zien hoe een uitkomstmaat als leefstijl zich over de tijd (op verschillende momenten in de coronacrisis) heeft ontwikkeld, door de resultaten van meerdere studies zo goed mogelijk met elkaar te vergelijken (Harbers et al., 2021a; Harbers et al., 2021b; Zantinge et al., 2022). Doordat de studies beschrijvend van aard zijn, kunnen we het directe effect van de coronacrisis en coronamaatregelen op allerlei aspecten van het dagelijks leven niet kwantificeren.

Referenties

- Bailey P, Purcell S, Calvar J, Baverstock A. Diet & health under covid-19: Ipsos, January 2021.
- Bommelé J, Willemsen M. Roken en de coronacrisis. Utrecht: Nationaal Expertisecentrum Tabaksontmoediging. Trimbos-Instituut, Maart 2021.
- CBS. Ervaren impact corona op mentale gezondheid en leefstijl. 2021a [cited; Available from: <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2021/ervaren-impact-corona-op-mentale-gezondheid-en-leefstijl>]
- CBS. Kwartaalcijfers ervaren gezondheid, zorggebruik en leefstijl. 2021b [cited 14 oktober 2021]; Available from: <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2021/35/kwartaalcijfers-ervaren-gezondheid-zorggebruik-en-leefstijl>]
- de Boer WIJ, Mierau JO, Schoemaker J, Viluma L, Koning RH, Lifelines Corona Research I. The impact of the covid-19 crisis on socioeconomic differences in physical activity behavior: Evidence from the lifelines covid-19 cohort study. *Prev Med*, 2021;153:106823.
- de Graaf H. Seksuele gezondheid in nederland in corona tijd: Rutgers, 2020.
- De Klerk M, Olsthoorn M, Plaisier I, Schaper J, Wagemans F. Een jaar met corona. Ontwikkelingen in de maatschappelijke gevolgen van corona. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau, 2021.
- Dellas V, Stuij M. Wandelen op anderhalve meter afstand. Een kwalitatief onderzoek naar ervaringen van deelnemers en professionals met de nationale diabetes challenge light in tijden van corona. Utrecht: Mulier Instituut, 2020.
- Dopmeijer JM, Nuijen J, Busch MCM, Tak NI, Van Hasselt N. Monitor mentale gezondheid en middelengebruik studenten hoger onderwijs. Deelrapport 2: Middelengebruik van studenten in het hoger onderwijs. Utrecht: Trimbos-instituut, RIVM en GGD GHOR Nederland 2021.
- Duijvestijn MS, T.; Van den Berg, S.; Euser, S.; Wendel-Vos, W. . Sport- en beweeggedrag in 2020. Bilthoven: RIVM, 2021.
- Floor C, Slot-Heijns J, Collard D. Nationale diabetes challenge in coronatijd: Wensen en behoeften van deelnemers. . Utrecht: Mulier Instituut, 2020.
- GGD Noord- en Oost-Gelderland. Kwetsbare groepen in coronatijd. Update november 2020, 2020a.
- GGD Noord- en Oost-Gelderland. Kwetsbare groepen tijdens de coronacrisis. Oktober 2020, 2020b.
- GGD Noord- en Oost-Gelderland. Resultaten coronapeiling jeugd. Onderzoek naar de impact van de coronacrisis op het welzijn en de leefstijl van de jeugd (12-18 jaar) in de regio noord- en oost-gelderland (peiling 18-29 mei 2020). GGD Noord- en Oost-Gelderland, 2020c.
- GGD Noord- en Oost-Gelderland. Kwetsbare groepen in coronatijd. Update februari 2021, 2021a.
- GGD Noord- en Oost-Gelderland. Resultaten coronapeiling jeugd. Onderzoek naar de impact van de coronacrisis op het welzijn en de

- leefstijl van de jeugd (12-18 jaar) in de regio noord- en oost-gelderland (2e coronapeiling jeugd, 8-19 maart 2021): GGD Noord- en Oost-Gelderland, 2021b.
- Harbers M, Van der Borg W, Zantinge E, Smit E, Schrijvers C. Inventarisatie nederlandse covid-19 onderzoeken: Preventie en zorg & brede maatschappelijke vraagstukken. Rapportage nr. 12: Update mentaal welbevinden. Bilthoven: RIVM, 2021a.
- Harbers M, Zantinge E, Van der Borg W, Smit E, Schrijvers C. Inventarisatie nederlandse covid-19 onderzoeken: Preventie en zorg & brede maatschappelijke vraagstukken. Rapportage nr. 13: Update leefstijl. Bilthoven: RIVM, 2021b.
- Kluwer E. Relatie- en gezinsproblematiek, zorgmijding en preventie tijdens en na covid-19. Utrecht: Universiteit Utrecht & Radboud Universiteit, 2021.
- Leefstijlmonitor CBS i.s.m. RIVM en Trimbos-instituut. Leefstijlmonitor. 2021 [cited 27-10-2021]; Available from: <https://www.rivm.nl/leefstijlmonitor>
- Leefstijlmonitor CBS i.s.m. RIVM Rutgers en Soa Aids Nederland. Leefstijlmonitor. 2021 [cited 27-10-2021]; Available from: <https://www.rivm.nl/leefstijlmonitor>
- Lifelines Corona Research. Corona barometer. 2021 [cited 15 oktober 2021]; Available from: <https://coronabarometer.nl>
- NOC*NSF. Noc*nsf sportdeelname index. Maandrapportages 2021a [cited 25 maart 2021]; Available from: <https://nocnsf.nl/sportdeelnameindex>
- NOC*NSF. Zo sport nederland. Trends en ontwikkelingen in sportdeelname 2020., 2021b.
- Oude Hengel K, Hoofman W, Van der Feltz S, Zoomer T, In der Maur M. De impact van de covid-19 pandemie op werknemers. Een jaar in de crisis. Leiden: TNO, 2021.
- Pulles I, Van Eldert P, Nafzger P, van der Poel H. Monitor sport en corona iii. De gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector. . Utrecht: Mulier Instituut, 2021.
- RIVM GGD GHOR Nederland en 25 GGD'en. Gedragwetenschappelijk onderzoek naar percepties, gedrag en welzijn van burgers tijdens de corona pandemie: Een dynamic cohort en interview studie. Welbevinden en leefstijl tijdens de coronacrisis. 2021 [cited 25 oktober 2021]; Available from: <https://www.rivm.nl/gedragsonderzoek/maatregelen-welbevinden/welbevinden-en-leefstijl>
- Rutgers/Soa Aids Nederland. Coronacrisis en seks: Wat doen jongeren? 2020 [cited; Available from:
- Schoemaker J, De Boer W. Impact van veranderingen in sport en bewegen door het coronavirus in 2020. Van coronacrisis naar beweegcrisis? : Sports & Economics Research Centre (SERC), HAN University of Applied Sciences (HAN), 2021.
- Slot-Heijs J, De Jonge M, Lucassen J, Singh A. Beweeggedrag van kinderen in tijden van corona. Utrecht: Mulier Instituut, Mei 2020.
- Ten Velde G, Lubrecht J, Arayess L, van Loo C, Hesselink M, Reijnders D, et al. Physical activity behaviour and screen time in dutch children during the covid-19 pandemic: Pre-, during- and post-school closures. *Pediatr Obes*, 2021;16:e12779.

- Van Beek RJJ, Van Miltenburg CJA, Blankers M, Van Laar MW. Uitgaansgedrag en middelengebruik tijdens de coronapandemie van maart tot september 2020. Utrecht: Trimbos-instituut, 2021.
- Van Blarikom E, Robertus J, De Kok B, Bijma H. Being pregnant during the first wave of the coronavirus pandemic: Experiences and responses of vulnerable pregnant women and their caregivers in the netherlands. Amsterdam/Rotterdam: Universiteit van Amsterdam, Erasmus MC, 2020.
- Van den Dool R. Sport en bewegen in tijden van covid-19. Utrecht: Mulier Instituut, 2020.
- Van den Dool R. Motivatie om te sporten en bewegen voor volwassenen 2011, 2018, 2020. . Utrecht Mulier Instituut, 2021.
- Van der Poel H, Pulles I. Monitor sport en corona. Utrecht: Mulier Instituut, 2020.
- Vercoulen E, Van Miltenburg C, Rigter S, Van Laar M. De invloed van covid-19 en de coronamaatregelen op cannabisgebruik. Utrecht: Trimbos-instituut, 2020.
- Voedingscentrum. Eetgedrag en corona. Meting 2 november 2020. Maastricht: Flycatcher, 2020.
- Zantinge E, Harbers M, Hulshof T, Van der Borg W, Schrijvers C. Mentaal welbevinden en leefstijl tijdens de coronacrisis. Bilthoven: RIVM, 2022.

Tabel 1 Resultaten algemene bevolking

Tabel 1.1 Samenvatting resultaten over leefstijl van de algemene bevolking

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020 – april 2021)	Versoepeling maatregelen (mei–september 2021)
Bewegen						
RIVM GGD GHOR Nederland en 25 GGD'en, 2021 (N varieert per ronde 40.000 tot 65.000 respondenten (16 jaar en ouder))		(veel) minder sporten/bewegen t.o.v. de periode vóór corona: 17-24 apr 53,0%	(veel) minder sporten/bewegen: 7-12 mei 50,2% 27 mei-1 jun 43,1% 17-21 jun 37,2% 8-12 jul 32,6%	(veel) minder sporten/bewegen: 19-23 aug 31,8% 30 sep- 4 okt 27,6% 11-15 nov 37,2%	(veel) minder sporten/bewegen: 30 dec-3 jan 45,4% 10-14 feb 47,1% 24-28 mrt 41,7%	(veel) minder sporten/bewegen: 5-9 mei 39,6%
		(veel) meer sporten/bewegen: 17-24 apr 13,5%	(veel) meer sporten/bewegen: 7-12 mei 15,0% 27 mei-1 jun 16,7% 17-21 jun 15,8% 8-12 jul 14,8%	(veel) meer sporten/bewegen: 19-23 aug 14,6% 30 sep- 4 okt 13,7% 11-15 nov 14,2%	(veel) meer sporten/bewegen: 30 dec-3 jan 12,4% 10-14 feb 14,3% 24-28 mrt 17,0%	(veel) meer sporten/bewegen: 5-9 mei 16,0%
					Matig intensief bewegen (24-28mrt) ≤ 2 dagen 20,5% 3 of 4 dagen 23,5% ≥ 5 dagen 56,0%	
					Sterk intensief bewegen (24-28mrt) < 1 58,5% 1 of 2 dagen 22,8% ≥ 3 dagen 18,7%	

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020 – april 2021)	Versoepeling maatregelen (mei–september 2021)
RIVM GGD GHOR Nederland en 25 GGD'en, 2021 (N varieert per ronde, 12.841 respondenten van 16 jaar en ouder in de laatste ronde)					Minimaal 5 dagen Matig intensief bewogen 56,0% 24-28 mrt Minimaal 2 dagen sterk bewogen 30,2% 24-28 mrt	Minimaal 5 dagen Matig intensief bewogen 57,0% 5-9 mei 57,9% 16-20 juni 58,1% 28 juli-1 aug 59,6% 8-12 sept 56,2% 20-24 okt Minimaal 2 dagen Sterk intensief bewogen 32,6% 5-9 mei 38,5% 16-20 juni 38,3% 28 juli-1 aug 41,6% 8-12 sept 36,7% 20-24 okt
Schoemaker & De Boer, 2021 (N=5.857 (panel RIVM en 25 GGD'en) N=11.168 (Lifelines))	Voldeed aan beweegrichtlijn (*) (25+) 46% (2018)	Voldeed aan beweegrichtlijn (25+) 29% apr	Voldeed aan beweegrichtlijn bewegen (25+) 35% mei 39% mei/jun 40% juni 41% juli	Voldeed aan beweegrichtlijn (25+) 43% aug 44% okt 40% nov	Voldeed aan beweegrichtlijn (25+) 36% dec	
NOC*NSF, 2021a (N= +/- 3.000 respondenten per meting).	April 2019 68% van de Nederlanders heeft wekelijks gesport	April 2020 55% van de Nederlanders heeft wekelijks gesport	Juli 2020 64% van de Nederlanders heeft wekelijks gesport	Oktober 2020 65% van de Nederlanders heeft wekelijks gesport	December 2020 58% van de Nederlanders sport wekelijks	Juli 2021 60% van de Nederlanders sport wekelijks

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020 – april 2021)	Versoepeling maatregelen (mei–september 2021)
	<p>Wekelijkse sporters naar opleiding: 72% (hoog) 67% (gemiddeld) 66% (laag)</p> <p>Sportverband: 38% alleen 29% sportvereniging 21% abonnement 14% groepsverband</p>	<p>Wekelijkse sporters naar opleiding: 64% (hoog) 55% (gemiddeld) 47% (laag)</p> <p>Sportverband: 51% alleen 7% sportvereniging 5% abonnement 11% groepsverband</p>	<p>Wekelijkse sporters naar opleiding: 73% (hoog) 63% (gemiddeld) 54% (laag)</p> <p>Sportverband: 44% alleen 21% sportvereniging 16% abonnement 18% groepsverband</p>	<p>Wekelijkse sporters naar opleiding: 71% (hoog) 63% (gemiddeld) 50% (laag)</p> <p>Sportverband: 40% alleen 25% sportvereniging 16% abonnement 13% groepsverband</p>	<p>Wekelijkse sporters naar opleiding: 68% (hoog) 57% (gemiddeld) 49% (laag)</p> <p>Sportverband: 44% alleen 18% sportvereniging 13% abonnement 14% groepsverband</p> <p>April 2021 54% van de Nederlanders sport wekelijks</p> <p>Wekelijkse sporters naar opleiding: 67% (hoog) 51% (gemiddeld) 49% (laag)</p>	<p>Wekelijkse sporters naar opleiding: 70% (hoog) 57% (gemiddeld) 56% (laag)</p> <p>Sportverband: 39% alleen 22% sportvereniging 16% abonnement 17% groepsverband</p>
NOC*NSF, 2021b					<p>[gegevens over 2020 totaal]</p> <p>Impact corona op sporten:</p>	

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020 – april 2021)	Versoepeling maatregelen (mei–september 2021)
					<p>Aantal NL dat wekelijks sport neemt in 2020 met ca. half miljoen mensen af t.o.v. 2019. 52% sport minder of is gestopt.</p> <p>Grootste impact kinderen van 5 t/m 18 jaar. > 52% sport minder, 10% is gestopt.</p> <p>Van de 65+'ers stopt 31% met sporten.</p> <p>Vooral binnensporters sporten minder. 70% van de Nederlanders die voor de coronacrisis een binnensport beoefenden zijn minder gaan sporten of helemaal gestopt.</p> <p>37% van de hoger opgeleiden sport minder, 11% is gestopt</p>	

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020 – april 2021)	Versoepeling maatregelen (mei–september 2021)
		<p>Impact manier van sporten: Sinds 1e lockdown stijgt het alleen en ongeorganiseerd sporten. M.n. door het sluiten van de sportscholen en sportverenigingen.</p>	<p>Impact manier van sporten: Voor velen blijft ongeorganiseerd sporten de meest beoefende manier van sporten.</p> <p>In mei stijgt het sporten als lid van een sportvereniging, in juli het sporten bij fitnesscentrum of andere (commerciële) aanbieders.</p>	<p>Impact manier van sporten: Ongeorganiseerd sporten stijgt opnieuw.</p>	<p>34% van de lager opgeleiden sport minder, 22% stopt helemaal.</p> <p>Het aantal Nederlanders dat is blijven sporten, gaat vaker sporten. In 2020 doen zij dit gemiddeld 9,6 keer p/m t.o.v. 9 keer p/m in 2019.</p> <p>Impact corona op manier van sporten: Men sport in 2020 minder samen en meer alleen. Door 43% wordt sporten alleen en ongeorganiseerd gedaan. Een stijging van 7% ten opzichte van 2019.</p> <p>Sportdeelname volwassenen:</p>	

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020 – april 2021)	Versoepeling maatregelen (mei–september 2021)
					<p>31 t/m 44 jaar > blijft gelijk met 62% (2019 en 2020) 45 t/m 64 jaar > van 60% (2019) naar 57% (2020) 65 t/m 80 jaar > van 59% (2019) naar 54% (2020)</p> <p>Sportdeelname naar opleidingsniveau: Laag > 56% (2019) naar 51% (2020) Midden > 66% (2019) naar 62% (2020) Hoog > 72% (2019) naar 69% (2020)</p> <p>Sportdeelname naar inkomensklasse: Laag > van 59% (2019) naar 54% (2020) Midden > van 66% (2019) naar 61% (2020)</p>	

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020 – april 2021)	Versoepeling maatregelen (mei–september 2021)
					<p>Hoog> van 71% (2019) naar 68% (2020)</p> <p>Meest beoefende sport: 2019 fitness – 2020 wandelen (groei van ca. 2,5 naar ca. 3,3 miljoen beoefenaars). Aantal beoefenaars zwemsport in 2020 meest afgenomen (i.v.m. lange sluitingsperiode in 2020).</p>	
CBS, 2021a 12 jaar en ouder N=3300				[aug-dec] Verandering in sporten en bewegen door coronamaatregelen: 33,1% minder 52,1% evenveel 14,7% meer		
Voedingscentrum, 2020 (N=		Kwart geeft aan meer of minder matig intensief te zijn gaan bewegen.		Nederlanders zijn in de afgelopen weken vaker matig intensief gaan bewegen dan zwaar intensief (15% t.o.v. 7%).		

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020 – april 2021)	Versoepeling maatregelen (mei–september 2021)
meting 1: 1030 meting 2: 1265 beide metingen: 500)		Zwaar intensieve beweging: 9% is dit meer gaan doen en 33% minder.		Ten opzichte van april geven in november meer Nederlanders aan geen verandering in hun lichaamsbeweging te zien. In april gaven Nederlanders juist vaker aan meer of minder te bewegen.		
Bailey et al., 2021 (N = 22.010 across 30 EU countries)				Sinds de coronacrisis begon geven Nederlanders aan: 16% is meer gaan bewegen 27% is minder gaan bewegen		
Van den Dool, 2021 (N=1477)	Van 2011 tot 2018 stijgt de motivatie om te sporten en bewegen. Motivatie (0-100): 2011: 56,3 2018: 58,9			[oktober 2020] Motivatie (0-100): 2018: 58,9 2020: 59,3 Van 2018 tot 2020 is de motivatie nauwelijks toegenomen, ondanks extra aandacht voor het belang van sport en		

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020 – april 2021)	Versoepeling maatregelen (mei–september 2021)
				<p>bewegen tijdens de coronacrisis.</p> <p>Mensen die in 2020 wekelijks gemiddeld meer tijd besteden aan sport zijn meer gemotiveerd dan mensen die hier minder tijd aan besteden: 0-1 uur: 44,7 1-4 uur: 58,9 >4 uur: 69</p> <p>T.o.v. andere groepen m.n. ouderen sterker overtuigd van het belang van sporten, klein verschil naar opleidingsniveau (57 lager opgeleid vs. 61 hoger opgeleid) (meting 2020)</p> <p>45% van de lager opgeleiden vindt sportactiviteiten leuk, t.o.v. 67% van de hoger opgeleiden.</p>		

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020 – april 2021)	Versoepeling maatregelen (mei–september 2021)
				Hoger opgeleiden houden vaker bij of ze wel voldoende bewegen en compenseren vaker een beweegarme dag dan lager opgeleiden.		
Pulles et al., 2021					<p>[maart 2021] 41% van de volwassenen (leeftijd 16 t/m 79 jaar) beoefent door maatregelen nieuwe of andere vormen van sport en bewegen: 22% wandelen 7% fietsen 5% hardlopen. 16% fitness (thuis) 5% yoga (thuis)</p> <p>5/10 sporters heeft het voordeel van thuisporten ontdekt.</p> <p>Redenen niet kunnen blijven sporten: Gesloten sportaccommodatie, avondklok, geen groepslessen meer.</p>	

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020 – april 2021)	Versoepeling maatregelen (mei–september 2021)
					Deelname aan binnensport neemt af. 83% van de sporters die in 2019 bij een vereniging (binnen) sportten doen dat in maart 2021 (veel) minder.	
Eetgedrag en BMI						
Voedingscentrum, 2020 (N= meting 1: 1030 meting 2: 1265 beide metingen: 500)		83% is niet anders gaan eten dan normaal. 10% is gezonder gaan eten 7% is ongezonder gaan eten.		80% is niet anders gaan eten dan normaal. 12% is gezonder gaan eten 8% is ongezonder gaan eten Reden gezond eten: 30% weerstand verhogen 28% meer tijd om gezond bezig te zijn 27% meer tijd voor koken Reden ongezond eten: 51% verleidingen thuis 30% meer stress		

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020 – april 2021)	Versoepeling maatregelen (mei–september 2021)
		<p>83% is qua hoeveelheid niet anders gaan eten.</p> <p>1 op de 3 is meer op gewicht gaan letten.</p>		<p>25% meer ontspanningsmomenten</p> <p>Ruim 4 op de 5 vond het niet makkelijker of moeilijker om gezonder te eten.</p> <p>Ruim 4 op de 5 is qua hoeveelheid niet anders gaan eten.</p> <p>Gewicht: 76% van de Nederlanders geeft aan de afgelopen 2 á 3 weken op hetzelfde gewicht te zijn gebleven. 11% is aangekomen en 13% is afgevallen.</p> <p>3 op de 10 is meer op gewicht gaan letten.</p> <p>Over de gehele periode april-november 2020 is 7% aangekomen of afgevallen maar weer op oude gewicht 17% is nu zwaarder</p>		

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020 – april 2021)	Versoepeling maatregelen (mei–september 2021)
				13% is nu minder zwaar 63% is op hetzelfde gewicht gebleven		
RIVM GGD GHOR Nederland en 25 GGD'en, 2021 N varieert per ronde, 40.000 – 65.000 respondenten		(veel) minder gezond eten t.o.v. de periode vóór corona: 17-24 apr 15,3% (veel) gezonder eten: 17-24 apr 10,9%	(veel) minder gezond eten: 7-12 mei 15,1% 27 mei-1 jun 12,6% 17-21 jun 10,2% 8-12 jul 8,4% (veel) gezonder eten: 7-12 mei 11,5% 27 mei-1 jun 13,3% 17-21 jun 12,7% 8-12 jul 12,4%	(veel) minder gezond eten: 19-23 aug 9,3% 30 sep- 4 okt 7,6% 11-15 nov 10,0% (veel) gezonder eten: 19-23 aug 14,3% 30 sep- 4 okt 14,4% 11-15 nov 14,4%	(veel) minder gezond eten: 30 dec-3 jan 13,4% 10-14 feb 12,4% 24-28 mrt 11,7% (veel) gezonder eten: 30 dec-3 jan 12,0% 10-14 feb 14,7% 24-28 mrt 14,6%	(veel) minder gezond eten: 5-9 mei 11,2% (veel) gezonder eten: 5-9 mei 14,3%
CBS, 2021a 12 jaar en ouder N=3.000				Verandering in voedselconsumptie door coronamaatregelen: 4,4% minder fruit 86,7% evenveel fruit 9,0% meer fruit 1,8% minder groenten		

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020 – april 2021)	Versoepeling maatregelen (mei–september 2021)
				92,2% evenveel groenten 6,0% meer groenten 20,4% meer ongezonde snacks 69,5% evenveel ongezonde snacks 10,0% minder ongezonde snacks		
RIVM GGD GHOR Nederland en 25 GGD'en, 2021 N varieert per ronde, 40.000 – 65.000 respondenten						<p>Dagelijks ontbijt</p> <p>85,1% 5-9 mei 83,9% 16-20 jun 84,3% 28 jul-1 aug 84,2% 8-12 sep 84,5% 20-24 okt</p> <p>Dagelijks fruit</p> <p>56,3% 5-9 mei 56,8% 16-20 jun 55,1% 28 jul-1 aug 54,5% 8-12 sep 53,7% 20-24 okt</p> <p>Dagelijks groente</p> <p>66,6% 5-9 mei 64,1% 16-20 jun 62,1% 28 jul-1 aug 60,9% 8-12 sep</p>

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020 – april 2021)	Versoepeling maatregelen (mei–september 2021)
						60,6% 20-24 okt Dagelijks suikerhoudende drank 20,1% 5-9 mei 17,7% 16-20 jun 18,4% 28 jul-1 aug 18,8% 8-12 sep 18,6% 20-24 okt
Bailey et al., 2021 (N = 22.010 across 30 EU countries)				Sinds de coronacrisis begon geven Nederlands aan: 27% gewichtstoename 13% gewichtsafname		
Lifelines Corona Research, 2021 (N= 30.000)		BMI (18 jaar en ouder) 30-mrt 26,15 6-apr 26,18 13-apr 26,21 20-apr 26,23 27-apr 26,20	BMI (18 jaar en ouder) 4-mei 26,18 18-mei 26,19 1-jun 26,19 15-jun 26,20 13-jul 26,17	BMI (18 jaar en ouder) 10-aug 26,17 7-sep 26,13 12-okt 26,13 2-nov 26,11 30-nov 26,10	BMI (18 jaar en ouder) 11-jan 26,20 1-mrt 26,18 29-mrt 26,19 26-apr 26,20	BMI (18 jaar en ouder) 24-mei 26,20 28-jun 26,07 11-okt 26,05
De Klerk et al., 2021 N= 4640 (2020)	Tussen 2016 en 2020 stijgt de gemiddelde BMI langzaam, ook als rekening wordt gehouden met			In 2020 (juli en oktober) steeg de gemiddelde BMI niet sterker dan in 2019.		

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020 – april 2021)	Versoepeling maatregelen (mei-september 2021)
	de stijgende leeftijd van panelleden.					
CBS, 2021b 18 jaar en ouder N=1700-2400 per kwartaal bij 12+ (voorlopige cijfers) Overgewicht: Body Mass index van 25 of meer	Overgewicht per kwartaal: 1: 49,7% 2: 49,8% 3: 49,9% 4: 50,3%	Overgewicht per kwartaal: 1: 50,2%	Overgewicht per kwartaal: 2: 49,8%	Overgewicht per kwartaal: 3: 49,7% 4: 50,4%	Overgewicht per kwartaal: 1: 50,0%	Overgewicht per kwartaal: 2: 50,0% 3: 50,0%
Alcoholgebruik						
Voedingscentrum, 2020 (N= meting 1: 1030 meting 2: 1265 beide metingen: 500)		20% geeft aan minder alcohol te hebben gedronken dan normaal voor de coronacrisis 69% drinkt evenveel 11% drinkt meer		26% heeft geminderd in alcoholgebruik t.o.v. normaal voor de coronacrisis 66% drinkt evenveel en 8% drinkt meer.		
RIVM GGD GHOR Nederland en		(veel) meer alcohol t.o.v. de periode vóór corona: 17-24 apr 14,2%	(veel) meer alcohol 7-12 mei 16,3%	(veel) meer alcohol 19-23 aug 11,4%	(veel) meer alcohol 30 dec-3 jan 12,9%	(veel) meer alcohol 5-9 mei 10,4%

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020 – april 2021)	Versoepeling maatregelen (mei–september 2021)
25 GGD'en, 2021 (N varieert per ronde 40.000 tot 65.000 respondenten (16 jaar en ouder))		(veel) minder alcohol 17-24 apr 16,9%	27 mei-1 jun 14,9% 17-21 jun 11,8% 8-12 jul 10,4% (veel) minder alcohol 7-12 mei 18,7% 27 mei- jun 18,9% 17-21 jun 18,3% 8-12 jul 17,7%	30 sep-4 okt 8,5% 11-15 nov 9,8% (veel) minder alcohol 19-23 aug 18,6% 30 sep-4 okt 21,0% 11-15 nov 24,8%	10-14 feb 10,4% 24-28 mrt 10,7% (veel) minder alcohol 30 dec-3 jan 23,2% 10-14 feb 28,0% 24-28 mrt 28,2%	(veel) minder alcohol 5-9 mei 27,5%
Bailey et al., 2021 (N = 22.010 across 30 EU countries)				Sinds de coronacrisis begon geven Nederlanders aan: 12% meer alcohol gaan drinken 8% minder alcohol gaan drinken		
Kluwer, 2021 (N= meting 1: 409 complete stellen. Meting 2: 278 complete stellen)			Veranderingen sinds Covid-19 maatregelen: 14% gebruikt minder 75% gebruikt evenveel 12% gebruikt meer			
CBS, 2021a 15 jaar en ouder N=3.000 bij hele populatie van 12 jaar en				Verandering in alcoholgebruik door coronamaatregelen (drinkers): 8,5% meer 73,6% evenveel		

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020 – april 2021)	Versoepeling maatregelen (mei–september 2021)
ouder; percentages gaan over degenen die in het afgelopen jaar wel eens gedronken hebben (n onbekend)				17,4% minder 0,6% gestopt		
CBS, 2021b 18 jaar en ouder N=1700-2400 per kwartaal bij 12+ (voorlopige cijfers) Overmatig alcoholgebruik : minstens 14 glazen/week (vrouwen) of 21 (mannen)	Overmatig drinken per kwartaal: 1: 9,1% 2: 7,6% 3: 9,5% 4: 8,3%	Overmatig drinken per kwartaal: 1: 6,1%	Overmatig drinken per kwartaal: 2: 6,5%	Overmatig drinken per kwartaal: 3: 8,3% 4: 6,8%	Overmatig drinken per kwartaal: 1: 7,3%	Overmatig drinken per kwartaal: 2: 7,0% 3: 7,9%
RIVM GGD GHOR Nederland en 25 GGD'en, 2021						Alcohol drinken 74,4% 28 juli-1 aug 73,3% 8-12 sept 73,9% 20-24 okt Frequentie alcohol-

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020 – april 2021)	Versoepeling maatregelen (mei–september 2021)
N varieert per ronde, 40.000 – 65.000 respondenten						<p>gebruik onder drinkers</p> <p>Dagelijks drinken</p> <p>18,6% 28 juli-1 aug</p> <p>17,7% 8-12 sept</p> <p>16,6% 20-24 okt</p> <p>Frequentie alcoholgebruik onder drinkers</p> <p>1-3 dagen gedronken</p> <p>49,0% 28 juli-1 aug</p> <p>50,3% 8-12 sept</p> <p>50,6% 20-24 okt</p> <p>Frequentie alcoholgebruik onder drinkers</p> <p>Niet gedronken</p> <p>9,2% 28 juli-1 aug</p> <p>10,0% 8-12 sept</p> <p>11,3% 20-24 okt</p>
Roken						
Bommelé & Willemsen, 2021 (N= +/- 900 deelnemers per meting)			Reden van meer roken: verveling		24% is door corona meer gaan roken + 16% is minder gaan roken Reden van meer roken: stress	

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020 – april 2021)	Versoepeling maatregelen (mei–september 2021)
			Stoppen met roken: 25% vindt dit moeilijker + 6% makkelijker sinds begin coronacrisis	Reden van meer roken: vaker thuis zijn Stoppen met roken: 22% vindt dit moeilijker + 6% makkelijker sinds begin coronacrisis	Stoppen met roken: 18% vindt dit moeilijker + 7% makkelijker sinds begin 2 ^e golf. Rokers denken aan stoppen door zorgen om hun eigen gezondheid, de prijs van sigaretten en hun voorbeeldrol voor kinderen.	
RIVM GGD GHOR Nederland en 25 GGD'en, 2021 (N varieert per ronde 40.000 tot 65.000 respondenten (16 jaar en ouder))		(veel) meer tabak t.o.v. de periode vóór corona: 17-24 apr 26,5% (veel) minder tabak 17-24 apr 12,2%	(veel) meer tabak 7-12 mei 33,3% 27 mei-1 jun 32,2% 17-21 jun 29,0% 8-12 jul 26,7% (veel) minder tabak 7-12 mei 13,3% 27 mei-1 jun 13,3% 17-21 jun 13,0% 8-12 jul 13,2%	(veel) meer tabak 19-23 aug 28,1% 30 sep-4 okt 28,1% 11-15 nov 27,1% (veel) minder tabak 19-23 aug 12,4% 30 sep-4 okt 15,0% 11-15 nov 19,3%	(veel) meer tabak 30 dec-3 jan 27,0% 10-14 feb 28,0% 24-28 mrt 32,2% (veel) minder tabak 30 dec-3 jan 20,2% 10-14 feb 18,5% 24-28 mrt 16,6%	(veel) meer tabak 5-9 mei 28,0% (veel) minder tabak 5-9 mei 18,7%
Bailey et al., 2021				Sinds de coronacrisis begon geven Nederlanders aan: 2% is gestart met roken		

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020 – april 2021)	Versoepeling maatregelen (mei–september 2021)
(N = 22.010 across 30 EU countries)				3% is gestopt met roken		
CBS, 2021a 15 jaar en ouder N=3.000 bij hele populatie van 12 jaar en ouder; de percentages gaan over degenen die in het afgelopen jaar wel eens gerookt hebben				Verandering in roken door coronamaatregelen (rokers): 19,5% meer 67,4% evenveel 9,2% minder 4% gestopt		
CBS, 2021b 18 jaar en ouder N=1700-2400 per kwartaal bij 12+ (voorlopige cijfers)	Dagelijks roken per kwartaal: 1: 15,0% 2: 16,3% 3: 15,9% 4: 15,6%	Dagelijks roken per kwartaal: 1: 14,3%	Dagelijks roken per kwartaal: 2: 15,5%	Dagelijks roken per kwartaal: 3: 15,2% 4: 14,4%	Dagelijks roken per kwartaal: 1: 15,2%	Dagelijks roken per kwartaal: 2: 16,9% 3: 14,3%
RIVM GGD GHOR Nederland en						Roken 10,9% 28 juli-1 aug 10,6% 8-12 sept

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020 – april 2021)	Versoepeling maatregelen (mei–september 2021)
25 GGD'en, 2021 N varieert per ronde, 40.000 – 65.000 respondenten						10,4% 20-24 okt % dagelijkse rokers van de rokers 81,0% 28 juli-1 aug 80,9% 8-12 sept 77,2% 20-24 okt

Drugsgebruik						
CBS, 2021a 15 jaar en ouder N=3.000 bij hele populatie van 12 jaar en ouder; percentages gaan over degenen die in het afgelopen jaar wel eens drugs gebruikt hebben				Verandering in cannabisgebruik door coronamaatregelen (gebruikers): 24,6% meer 53,6% even veel 17,6% minder 4,3% gestopt Verandering in ander drugsgebruik door coronamaatregelen (gebruikers): 11,4% meer 48,5% even veel 35,8% minder 4,3% gestopt		
Vercoulen et al., 2020 N= 1563 cannabisgebruikers	Frequentie cannabisgebruik: (Bijna)dagelijks: 67,9% Paar keer per week: 15,9% Eens per week: 6,1% Paar keer per maand: 4,7% Eens per maand: 2,4% Paar keer per jaar: 3,0%	14 tot 28 april Frequentie cannabisgebruik: (Bijna)dagelijks: 76,4% Paar keer per week: 11,5% Eens per week: 3,7% Paar keer per maand: 2,7% Eens per maand: 1,5% Paar keer per jaar: 1,5%				

	<p>Gemiddeld aantal joints op een gebruikersdag : 3,0</p>	<p>Gemiddeld aantal joints op een gebruikersdag: 3,6</p> <p>Cannabisgebruik vergeleken met vóór de coronamaatregelen: 6,6% gebruikt minder vaak 2,8% is (tijdelijk) gestopt 49,4% gebruikt even vaak; 41,3% gebruikt vaker, vooral meer op één dag.</p> <p>Meest genoemde redenen om vaker te gebruiken: verveling: 78,4% stress: 36,3% mentale gezondheid: 30,1% eenzaamheid: 29,6% minder feestjes: 26,5% minder zien van vrienden: 22,5%.</p> <p>Meest genoemde redenen om minder vaak te gebruiken:</p>				
--	---	---	--	--	--	--

		<p>minder zien van vrienden: 37,9%</p> <p>mentale gezondheid: 29,1%</p> <p>Meest genoemde redenen om (tijdelijk) te stoppen *:</p> <p>mentale gezondheid: 30,2%</p> <p>fysieke gezondheid: 27,9%</p> <p>* Vanwege een klein aantal respondenten dat (tijdelijk) is gestopt (n=43), moeten deze laatste percentages met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd.</p>				
Seksueel risicogedrag						
de Graaf, 2020 18-50 jarigen, N=1506	Risico op onbedoelde zwangerschap bij vrouwen: 8%		Risico op onbedoelde zwangerschap bij vrouwen: 5%			
Leefstijlmonitor CBS i.s.m. RIVM Rutgers en Soa Aids	Risico op onbedoelde zwangerschap				Risico op onbedoelde zwangerschap jaarprevalentie 2020	

<p>Nederland, 2021</p> <p>18 jaar en ouder, N= ongeveer 10.000 bij alle leeftijden</p>	<p>jaarprevalentie 2019: 7,1%</p> <p>Risicovolle seks (soa/hiv) jaarprevalentie 2019: 3,2%</p>				<p>bij 16 jaar en ouder: 7,1</p> <p>Risicovolle seks (soa/hiv) jaarprevalentie: 2,6%</p>	
--	--	--	--	--	--	--

Bijlage 2 Tabellen 2.1 t/m 2.8 Resultaten specifieke doelgroepen**Tabel 2.1 Samenvatting resultaten leefstijl bij kinderen en jongeren**

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020–april 2021)	Versoepelingen maatregelen mei-september 2021
Bewegen						
Slot-Heijs et al., 2020 (N= 750)		<p>Volgens ouders:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 42% van kinderen beweegt minder dan normaal in het voorjaar. - bij 10-11-jarigen is dit 62%. - 25% beweegt meer dan normaal in het voorjaar. <p>De groep kinderen die in coronatijd minder dan 5 uur per week beweegt is toegenomen van 16% naar 27%.</p> <p>In coronatijd besteden kinderen gemiddeld nog 7% aan online gymles en 6% aan zelf sporten. Voor corona was de beweegtijd aan</p>				

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020–april 2021)	Versoepelingen maatregelen mei-september 2021
		<p>georganiseerde activiteiten 45%.</p> <p>De meeste ouders stimuleren hun kind meer dan in normale tijd om te bewegen (87%).</p> <p>Het aandeel kinderen dat volgens ouders meer dan 15 uur per week buitenspeelt is verdubbeld (van 8% naar 16% in coronatijd). Het aandeel kinderen dat weinig buiten speelt is onveranderd (+/- 55%).</p> <p>Ouders van kinderen die in coronatijd minder bewegen zien juist vaker irritatie (52%), inactiviteit (27%) en verminderde fitheid (22%) bij hun kind</p>				

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020–april 2021)	Versoepelingen maatregelen mei-september 2021
		dan ouders van kinderen die meer bewegen (respectievelijk 42%, 8% en 11%).				
NOC*NSF, 2021a Schoolgaan de jeugd t/m 18 jaar, N= +/- 3.000 respondenten per meting.	Wekelijkse sportdeelname = 82% (apr 2019)	Wekelijkse sportdeelname = 42% (apr 2020)	Wekelijkse sportdeelname = 68% (jul 2020)	Wekelijkse sportdeelname = 77% (okt 2020)	Wekelijkse sportdeelname = 58% (dec 2020) Wekelijkse sportdeelname = 66% (april 2021)	Wekelijkse sportdeelname = 66% (juli 2021)
RIVM GGD GHOR Nederland en 25 GGD'en, 2021 16-24 jaar N varieert per meting; N=218 in de		(veel) minder sporten/ bewegen t.o.v. de periode vóór corona: 17-24 apr 51,8% (veel) meer sporten/ bewegen: 17-24 apr 24,9%	(veel) minder sporten/bewegen: 7-12 mei 49,5% 27 mei-1 jun 45,3% 17-21 jun 44,0% 8-12 jul 43,9% (veel) meer sporten/bewegen: 7-12 mei 27,3% 27 mei-1 jun 29,5%	(veel) minder sporten/bewegen: 19-23 aug 44,3% 30 sep- 4 okt 35,4% 11-15 nov 49,3% (veel) meer sporten/bewegen: 19-23 aug 20,6% 30 sep- 4 okt 23,8%	(veel) minder sporten/bewegen: 30 dec-3 jan 55,1% 10-14 feb 58,1% 24-28 mrt 61,2% (veel) meer sporten/bewegen: 30 dec-3 jan 18,3% 10-14 feb 18,4%	(veel) minder sporten/bewegen: 5-9 mei 50,0% (veel) meer sporten/bewegen: 5-9 mei 20,6%

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020–april 2021)	Versoepelingen maatregelen mei-september 2021
laatste meting			17-21 jun 24,1% 8-12 jul 20,9%	11-15 nov 17,9%	24-28 mrt 16,4%	
GGD Noord- en Oost-Gelderland, 2021b N=7.209 jongeren van 12-18 jaar	Najaar 2019 78% sport wekelijks bij een club, vereniging of sportschool 69% sport wekelijks in vrije tijd zonder hierbij gebruik te maken van club, vereniging of sportschool. 17% beweegt ieder dag minimaal 1 uur 49% beweegt minimaal 5 dagen per week minstens 1 uur per dag.				8-19 maart 2021 61% sport wekelijks bij een club, vereniging of sportschool 69% sport wekelijks in vrije tijd zonder hierbij gebruik te maken van club, vereniging of sportschool. 16% beweegt iedere dag minimaal 1 uur 42% beweegt minimaal 5 dagen per week minstens 1 uur per dag.	
GGD Noord- en Oost-Gelderland, 2020c N= 4.071 jongeren 12-18 jaar			18 en 29 mei 2020 In vergelijking met vóór de coronacrisis: 49% beweegt minder, 24% beweegt meer			

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020–april 2021)	Versoepelingen maatregelen mei-september 2021
CBS, 2021a N=3.000 bij hele populatie van 12 jaar en ouder				Verandering in sporten en bewegen door coronamaatregelen: 12-18 jaar 39,1% minder 44,2% evenveel 16,7% meer 18-25 jaar 45,3% minder 36,7% evenveel 18,0% meer		
Duijvestijn, 2021 4-17 jaar N=1700-2400 per kwartaal bij 12+	Voldoen aan Beweegerichtlijnen per kwartaal 4-11 jaar: 1: 43,8% 2: 65,2% 3: 67,7% 4: 47,1% 12-17 jaar: 1: 47,1% 2: 43,7% 3: 34,7% 4: 35,3% Wekelijks sporten per kwartaal 4-11 jaar: 1: 69,3% 2: 60,6%	Voldoen aan Beweegerichtlijnen per kwartaal: 4-11 jaar: 1: 45,8% 12-17 jaar: 1: 36,5% Wekelijks sporten per kwartaal: 4-11 jaar: 1: 64,7%	Voldoen aan Beweegerichtlijnen per kwartaal: 4-11 jaar: 2: 63,6% 12-17 jaar: 2: 47,1% Wekelijks sporten per kwartaal: 4-11 jaar: 2: 64,2%	Voldoen aan Beweegerichtlijnen per kwartaal: 4-11 jaar: 3: 74,1% 4: 60,2% 12-17 jaar: 3: 38,7% 4: 42,3% Wekelijks sporten per kwartaal: 4-11 jaar: 3: 60,1% 4: 68,7%		

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020–april 2021)	Versoepelingen maatregelen mei-september 2021
	3: 60,4% 4: 61,7% 12-17 jaar: 1: 72,0% 2: 70,0% 3: 72,3% 4: 70,7%	12-17 jaar: 1: 68,6%	12-17 jaar: 2: 72,1%	12-17 jaar: 3: 70,0% 4: 68,9%		
Ten Velde et al., 2021 N= 102 kinderen 4-18 jaar (cohort A)	Februari 2020		Mei/begin juni 2020 62% rapporteert minder lichamelijke activiteit tijdens de lockdown vergeleken met de periode er net voor.			
Ten Velde et al., 2021 N= 131 kinderen 7-12 jaar (cohort B)	Mei-juni 2019 64% voldoet aan de richtlijn van minimaal 60 min/dag matig tot zware lichamelijke activiteit		Juni 2020 54% rapporteert minder lichamelijke activiteit vergeleken met dezelfde periode het jaar ervoor. 20% voldoet aan de richtlijn van minimaal 60 min/dag matig tot zware lichamelijke activiteit			

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020–april 2021)	Versoepelingen maatregelen mei-september 2021
Eetgedrag en BMI						
RIVM GGD GHOR Nederland en 25 GGD'en, 2021 16-24 jaar N varieert per meting; N=217 in de laatste meting		(veel) minder gezond eten t.o.v. de periode vóór corona: 17-24 apr 28,5% (veel) gezonder eten: 17-24 apr 17,5%	(veel) minder gezond eten: 7-12 mei 28,5% 27 mei-1 jun 23,7% 17-21 jun 25,2% 8-12 jul 23,6% (veel) gezonder eten: 7-12 mei 20,8% 27 mei-1 jun 25,2% 17-21 jun 23,1% 8-12 jul 23,6%	(veel) minder gezond eten: 19-23 aug 25,4% 30 sep- 4 okt 23,6% 11-15 nov 23,1% (veel) gezonder eten: 19-23 aug 19,4% 30 sep- 4 okt 20,5% 11-15 nov 19,5%	(veel) minder gezond eten: 30 dec-3 jan 27,0% 10-14 feb 28,7% 24-28 mrt 25,9% (veel) gezonder eten: 30 dec-3 jan 13,5% 10-14 feb 21,5% 24-28 mrt 18,5%	(veel) minder gezond eten: 5-9 mei 20,3% (veel) gezonder eten: 5-9 mei 21,2%
CBS, 2021a N=3.000 bij hele populatie van 12 jaar en ouder				Verandering in voedselconsumptie door coronamaatregelen: 12-18 jaar fruit 4,9% minder 77,8% evenveel 17,3% meer 18-25 jaar fruit 8,8% minder 77,4% evenveel 13,8% meer		

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020–april 2021)	Versoepelingen maatregelen mei-september 2021
				<p>12-18 jaar groenten 2,9% minder 87,0% evenveel 10,1% meer</p> <p>18-25 jaar groenten 4,1% minder 84,6% evenveel 11,3% meer</p> <p>12-18 jaar ongezonde snacks 29,0% meer 59,1% evenveel 11,9% minder</p> <p>18-25 jaar ongezonde snacks 30,9% meer 53,2% evenveel 15,9% minder</p>		
GGD Noord- en Oost-Gelderland, 2020c N= 4.071 jongeren 12-18 jaar			18 en 29 mei 2020 In vergelijking met vóór de coronacrisis: 22% eet minder gezond, 18% eet gezonder			

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020–april 2021)	Versoepelingen maatregelen mei-september 2021
Leefstijlmonitor CBS i.s.m. RIVM en Trimbos-instituut, 2021 4-17 jaar N = ±9.500 (2019) en N = ±8.700 (2020) bij de hele populatie	Overgewicht 2019 4-11 jaar: 11,7% 12-17 jaar: 14,5%			Overgewicht 2020: 4-11 jaar: 12,8% 12-17 jaar: 16,3%		
Lifelines Corona Research, 2021 18-30-jarigen N=30.000 (totaal 18+)		BMI 30-mrt 24,35 6-apr 24,30 13-apr 24,39 20-apr 24,37 27-apr 24,23	BMI 4-mei 24,34 18-mei 24,07 1-jun 24,12 15-jun 24,11 13-jul 24,26	BMI 10-aug 24,20 7-sep 24,16 12-okt 24,19 2-nov 24,21 30-nov 23,96	BMI 11-jan 24,21 1-mrt 24,14 29-mrt 24,17 26-apr 24,17	BMI 24-mei 24,16 28-jun 24,41 11-okt 24,46
Alcoholgebruik						
RIVM GGD GHOR Nederland en 25 GGD'en, 2021		(veel) meer alcohol t.o.v. de periode vóór corona: 17-24 apr 11,8%	(veel) meer alcohol 7-12 mei 21,8% 27 mei-1 jun 20,6% 17-21 jun 19,9% 8-12 jul 15,7%	(veel) meer alcohol 19-23 aug 22,5% 30 sep-4 okt 16,5% 11-15 nov 15,4%	(veel) meer alcohol 30 dec-3 jan 21,0% 10-14 feb 20,1% 24-28 mrt 20,7%	(veel) meer alcohol 5-9 mei 17,8%

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020–april 2021)	Versoepelingen maatregelen mei-september 2021
16-24 jaar N varieert per meting; N=157 in de laatste meting		(veel) minder alcohol 17-24 apr 56,5%	(veel) minder alcohol 7-12 mei 50,5% 27 mei- jun 48,2% 17-21 jun 39,8% 8-12 jul 44,1%	(veel) minder alcohol 19-23 aug 34,2% 30 sep-4 okt 46,6% 11-15 nov 55,0%	(veel) minder alcohol 30 dec-3 jan 48,2% 10-14 feb 52,5% 24-28 mrt 53,7%	(veel) minder alcohol 5-9 mei 52,9%
CBS, 2021a N=3.000 bij hele populatie van 12 jaar en ouder; percentages gaan over degenen die in het afgelopen jaar wel eens gedronken hebben				Verandering in alcoholgebruik door coronamaatregelen (drinkers van 18-25 jaar): 12,0% meer 51,7% evenveel 36,3% minder 0,0% gestopt		
Dopmeijer et al., 2021 N=28.442 studenten van 8 universiteiten en 7 hbo-instellingen)					Verandering in alcoholgebruik als gevolg van de coronacrisis of -maatregelen bij drinkers (begin maart-half mei): 45% minder alcohol	

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020–april 2021)	Versoepelingen maatregelen mei-september 2021
					39% geen verandering 16% meer alcohol	
Roken						
RIVM GGD GHOR Nederland en 25 GGD'en, 2021 16-24 jaar N varieert per meting; N=27 in de laatste meting		(veel) meer tabak t.o.v. de periode vóór corona: 17-24 apr 33,3% (veel) minder tabak 17-24 apr 17,8%	(veel) meer tabak 7-12 mei 45,1% 27 mei-1 jun 55,8% 17-21 jun 48,1% 8-12 jul 48,0% (veel) minder tabak 7-12 mei 25,5% 27 mei-1 jun 23,3% 17-21 jun 29,6% 8-12 jul 28,0%	(veel) meer tabak 19-23 aug 39,6% 30 sep-4 okt 22,6% 11-15 nov 34,7% (veel) minder tabak 19-23 aug 17,0% 30 sep-4 okt 29,0% 11-15 nov 36,1%	(veel) meer tabak 30 dec-3 jan 40,8% 10-14 feb 35,7% 24-28 mrt 51,1% (veel) minder tabak 30 dec-3 jan 28,6% 10-14 feb 46,4% 24-28 mrt 29,8%	(veel) meer tabak 5-9 mei 44,4% (veel) minder tabak 5-9 mei 33,3%
Leefstijlmonitor CBS i.s.m. RIVM en Trimbos-instituut, 2021 16-30 jaar N = ±9.500 (2019) en N = ±8.700 (2020) bij de hele populatie	Jaarprevalentie roken 2019 16-20 jaar: 15,9% 20-30 jaar: 30,6%			Jaarprevalentie roken 2020: 16-20 jaar: 14,6% 20-30 jaar: 25,7%		

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020–april 2021)	Versoepelingen maatregelen mei-september 2021
Dopmeijer et al., 2021 N=28.442 studenten van 8 universiteiten en 7 hbo-instellingen)					Verandering in tabaksgebruik als gevolg van de coronacrisis of -maatregelen bij tabaksgebruikers (begin maart-half mei): 31% meer roken 50% geen verandering 20% minder roken	
Drugs-gebruik						
Leefstijlmonitor CBS i.s.m. RIVM en Trimbos-instituut, 2021 16-30 jaar N = ±9.500 (2019) en N = ±8.700 (2020) bij de hele populatie	Afgelopen jaar cannabis gebruikt 2019: 16-20 jaar: 15,8% 20-30 jaar: 18,8% Afgelopen jaar andere drugs gebruikt 2019: 16-20 jaar: 4,9% 20-30 jaar: 15,9%			Afgelopen jaar cannabis gebruikt 2020: 16-20 jaar: 18,9% 20-30 jaar: 21,0% Afgelopen jaar andere drugs gebruikt 2020: 16-20 jaar: 7,6% 20-30 jaar: 14,1%		

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020–april 2021)	Versoepelingen maatregelen mei-september 2021
Van Beek et al., 2021 N = 3.765 jonge uitgaanders van 16 t/m 35 jaar	<p>Percentage minimaal 1x gebruikt</p> <p>Tweede kwartaal 2019</p> <p>Alcohol 96,8%</p> <p>Tabak 47,4%</p> <p>Cannabis 43,1%</p> <p>Lachgas 20,7%</p> <p>Ecstasy 39,7%</p> <p>Cocaïne 21,8%</p> <p>Amfetamine 15,9%</p> <p>Derde kwartaal 2019</p> <p>Alcohol 96,7%</p> <p>Tabak 48,3%</p> <p>Cannabis 41,6%</p> <p>Lachgas 20,7%</p> <p>Ecstasy 42,0%</p> <p>Cocaïne 23,5%</p> <p>Amfetamine 19,8%</p>	<p>Percentage minimaal 1x gebruikt</p> <p>15 maart – 31 mei</p> <p>Alcohol 94,6%</p> <p>Tabak 40,7%</p> <p>Cannabis 39,7%</p> <p>Lachgas 9,6%</p> <p>Ecstasy 26,7%</p> <p>Cocaïne 18,9%</p> <p>Amfetamine 9,6%</p>	<p>Percentage minimaal 1x gebruikt</p> <p>1 juni – 1 september</p> <p>Alcohol 96,4%</p> <p>Tabak 44,3%</p> <p>Cannabis 40,0%</p> <p>Lachgas 10,3%</p> <p>Ecstasy 28,0%</p> <p>Cocaïne 20,9%</p> <p>Amfetamine 12,1%</p>			
Dopmeijer et al., 2021 N=28.442 studenten van 8					Verandering in cannabisgebruik als gevolg van de coronacrisis of -maatregelen bij cannabisgebruikers	

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020–april 2021)	Versoepelingen maatregelen mei-september 2021
universiteiten en 7 hbo-instellingen)					(begin maart-half mei): 23% minder cannabis 49% geen verandering 28% meer cannabis Verandering in xtc-gebruik als gevolg van de coronacrisis of -maatregelen bij xtc-gebruikers (begin maart-half mei): 13% meer xtc 54% geen verandering 33% minder xtc	
Seksueel risico-gedrag						
Rutgers/Soa Aids Nederland, 2020 Jongeren van 16-20 jaar N=5218 (mei 2020) en N=4091	Singles die bij laatste keer seks geen condoom gebruikten: 58%	Wens om op soa te testen maar niet gedaan: 8%			Singles die bij laatste keer seks geen condoom gebruikten: 66% Wens om op soa te testen maar niet gedaan: 8%	

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020–april 2021)	Versoepelingen maatregelen mei-september 2021
(december 2020)						
Overig						
GGD Noord- en Oost-Gelderland, 2020c N= 4.071 jongeren 12-18 jaar			18 en 29 mei 2020 In vergelijking met vóór de coronacrisis: 11% drinkt minder alcohol, 4% meer (76% n.v.t.) 2% rookt minder, 3% rookt meer (93% n.v.t.)			
GGD Noord- en Oost-Gelderland, 2020a; GGD Noord- en Oost-Gelderland, 2020b; GGD Noord- en Oost-Gelderland, 2021a Jongvolwassenen van 18-27 jaar, N=3.553 bij de hele populatie				Sept '20: 32% drinkt meer alcohol t.o.v. vóór corona 24% eet ongezonder t.o.v. vóór corona	Nov '20: 43% drinkt meer alcohol t.o.v. vóór corona 21% eet ongezonder t.o.v. vóór corona Feb '21: 60% beweegt minder t.o.v. vóór corona 33% eet ongezonder t.o.v. voor corona	

Tabel 2.2 Samenvatting resultaten leefstijl bij ouderen

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (maart-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020-april 2021)	Versoepelingen maatregelen mei-september 2021
Bewegen						
RIVM GGD GHOR Nederland en 25 GGD'en, 2021 Leeftijd 70+ (N varieert per ronde, 3.013 respondenten in de laatste ronde)		(veel) minder sporten/ bewegen t.o.v. de periode vóór corona: 17-24 apr 52,3% (veel) meer sporten/ bewegen 17-24 apr 8,4%	(veel) minder sporten/bewegen 7-12 mei 47,9% 27 mei-1 juni 40,0% 17-21 jun 34,6% 8-12 jul 29,9% (veel) meer sporten/bewegen 7-12 mei 10,2% 27 mei-1 jun 12,4% 17-21 jun 11,0% 8-12 jul 10,6%	(veel) minder sporten/bewegen 19-23 aug 29,9% 30 sep- 4 okt 24,8% 11-15 nov 35,1% (veel) meer sporten/bewegen: 19-23 aug 8,7% 30 sep- 4 okt 8,3% 11-15 nov 9,1%	(veel) minder sporten/bewegen: 30 dec-3 jan 45,1% 10-14 feb 45,5% 24-28 mrt 36,7% (veel) meer sporten/bewegen 30 dec-3 jan 7,7% 10-14 feb 9,7% 24-28 mrt 12,7%	(veel) minder sporten/bewegen 5-9 mei 36,0% (veel) meer sporten/bewegen 5-9 mei 10,8%
Floor et al., 2021 N= 275 deelnemers van OldStars Gutter & Stuij, 2021 (N= 14 trainers OldStars (focusgroepen) + 10		39% bewoog tijdens de lockdown minder dan vóór de lockdown 16% bewoog juist méér 60% heeft tijdens de lockdown andere beweegactiviteiten gedaan dan normaal. Tijdens de lockdown werd de	20% bewoog na de lockdown minder dan vóór de lockdown. 18% bewoog juist méér. Na de lockdown is 81% van de respondenten weer met Walking Football of Walking Hockey gestart.			

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (maart-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020-april 2021)	Versoepelingen maatregelen mei-september 2021
deelnemers (interviews))		sport zelf het meest gemist (95%). 89% miste hun teamgenoten				
CBS, 2021a N=3.000 bij hele populatie van 12 jaar en ouder, N bij 65+ onbekend				Verandering in sporten en bewegen door corona-maatregelen: 65+ 26,5% minder 66,3% evenveel 7,2% meer		
NOC-NSF, 2021					Sport-deelname ouderen: Afname: 65 t/m 69 jaar > van 61% (2019) naar 56% (2020). 75 t/m 79 jaar > van 55% (2019) naar 49% (2020).	
NOC*NSF, 2021a Ouderen 65-80 jaar, N= +/- 3.000 respondenten per meting.	Wekelijkse sportdeelname = 58% (apr 2019)	Wekelijkse sportdeelname = 46% (apr 2020)	Wekelijkse sportdeelname = 56% (juli 2020)	Wekelijkse sportdeelname = 56% (okt 2020)	Wekelijkse sportdeelname = 47% (dec 2020) Wekelijkse sportdeelname = 44% (april 2021)	Wekelijkse sportdeelname = 51% (juli 2021)

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (maart-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020-april 2021)	Versoepelingen maatregelen mei-september 2021
Duijvestijn, 2021 65 jaar en ouder N=1700-2400 per kwartaal bij 12+ *significant hoger dan vorig jaar zelfde kwartaal	Voldoen aan beweegrichtlijnen per kwartaal: 1: 39,5% 2: 33,3% 3: 46,5% 4: 41,6% Wekelijks sporten per kwartaal: 1: 32,4% 2: 32,2% 3: 38,0% 4: 38,7%	Voldoen aan Beweegrichtlijnen per kwartaal: 1: 42,5% Wekelijks sporten per kwartaal: 1: 40,4%	Voldoen aan Beweegrichtlijnen per kwartaal: 2: 44,6%* Wekelijks sporten per kwartaal: 2: 37,4%	Voldoen aan Beweegrichtlijnen per kwartaal: 3: 38,6% 4: 41,8% Wekelijks sporten per kwartaal: 3: 36,3% 4: 37,4%		
Eetgedrag en BMI						
RIVM GGD GHOR Nederland en 25 GGD'en, 2021 Leeftijd 70+ (N varieert per ronde, 3.039 respondenten in de laatste ronde)		(veel) minder gezond eten t.o.v. de periode vóór corona: 17-24 apr 5,5% (veel) gezonder eten: 17-24 apr 6,1%	(veel) minder gezond eten: 7-12 mei 4,8% 27 mei-1 jun 4,0% 17-21 jun 3,9% 8-12 jul 3,0% (veel) gezonder eten: 7-12 mei 9,2% 27 mei-1 jun 9,2% 17-21 jun 9,2% 8-12 jul 8,3%	(veel) minder gezond eten: 19-23 aug 3,4% 30 sep- 4 okt 2,5% 11-15 nov 3,2% (veel) gezonder eten: 19-23 aug 9,8% 30 sep-4 okt 10,2% 11-15 nov 10,2%	(veel) minder gezond eten: 30 dec-3 jan 4,7% 10-14 feb 4,2% 24-28 mrt 3,7% (veel) gezonder eten: 30 dec-3 jan 9,2% 10-14 feb 10,8% 24-28 mrt 10,3%	(veel) minder gezond eten: 5-9 mei 3,7% (veel) gezonder eten: 5-9 mei 8,9%

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (maart-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020-april 2021)	Versoepelingen maatregelen mei-september 2021
CBS, 2021a N=3.000 bij hele populatie van 12 jaar en ouder				Verandering in voedselconsumptie door coronamaatregelen: 65+ fruit 0,7% minder 95,2% evenveel 4,2% meer 65+ groenten 1,2% minder 96,7% evenveel 2,0% meer 65+ ongezonde snacks 8,3% meer 81,0% evenveel 10,7% minder		
Leefstijlmonitor CBS i.s.m. RIVM en Trimbos-instituut, 2021 65+	Overgewicht 2019: 57,9%			Overgewicht 2020: 58,1%		
Lifelines Corona Research, 2021		BMI 65 jaar en ouder 30-mrt 26,14 6-apr 26,16	BMI 65 jaar en ouder 4-mei 26,17 18-mei 26,16 1-jun 26,11	BMI 65 jaar en ouder 10-aug 26,06 7-sep 26,04 12-okt 26,05	BMI 65 jaar en ouder 11-jan 26,09 1-mrt 26,11 29-mrt 26,09	BMI 65 jaar en ouder 24-mei 26,09 28-jun 25,95 11-okt 25,86

Referentie	Vóór corona (2019)	1^e lockdown (maart-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2^e lockdown (half december 2020-april 2021)	Versoepelingen maatregelen mei-september 2021
N=30.000 (totaal 18+)		13 april 26,21 20-apr 26,18 27-apr 26,19	15-jun 26,13 13-jul 26,06	2-nov 26,03 30-nov26,00	26-apr 26,07	

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020 – april 2021)	Versoepelingen maatregelen mei-september 2021
Alcoholgebruik						
RIVM GGD GHOR Nederland en 25 GGD'en, 2021 Ouderen van 70 jaar en ouder (N varieert per ronde, 2.305 respondenten in de laatste ronde)		(veel) meer alcohol t.o.v. de periode vóór corona: 17-24 apr 6,0%	(veel) meer alcohol 7-12 mei 6,1% 27 mei-1 jun 5,6% 17-21 jun 5,2% 8-12 jul 4,0%	(veel) meer alcohol 19-23 aug 4,1% 30 sep-4 okt 3,4% 11-15 nov 3,6%	(veel) meer alcohol 30 dec-3 jan 4,6% 10-14 feb 4,0% 24-28 mrt 4,9%	(veel) meer alcohol 5-9 mei 4,1%
		(veel) minder alcohol 17-24 apr 16,0%	(veel) minder alcohol 7-12 mei 18,8% 27 mei- jun 18,9% 17-21 jun 18,2% 8-12 jul 18,9%	(veel) minder alcohol 19-23 aug 21,3% 30 sep-4 okt 19,4% 11-15 nov 22,3%	(veel) minder alcohol 30 dec-3 jan 24,7% 10-14 feb 26,3% 24-28 mrt 25,3%	(veel) minder alcohol 5-9 mei 27,1%
CBS, 2021a N=3.000 bij hele populatie van 12 jaar en ouder; percentages gaan over degenen die in het afgelopen jaar wel eens gedronken hebben				Verandering in alcoholgebruik door coronamaatregelen (drinkers van 65+): 1,2% meer 89,3% evenveel 9,0% minder 0,5% gestopt		

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020 – april 2021)	Versoepelingen maatregelen mei-september 2021
Roken						
RIVM GGD GHOR Nederland en 25 GGD'en, 2021		(veel) meer tabak t.o.v. de periode vóór corona: 17-24 apr 11,4%	(veel) meer tabak 7-12 mei 18,5% 27 mei-1 jun 19,2% 17-21 jun 16,5% 8-12 jul 13,2%	(veel) meer tabak 19-23 aug 16,9% 30 sep-4 okt 15,6% 11-15 nov 16,2%	(veel) meer tabak 30 dec-3 jan 17,6% 10-14 feb 19,0% 24-28 mrt 22,5%	(veel) meer tabak 5-9 mei 19,0%
Ouderen van 70 jaar en ouder (N varieert per ronde, 205 respondenten in de laatste ronde)		(veel) minder tabak 17-24 apr 12,9%	(veel) minder tabak 7-12 mei 18,9% 27 mei-1 jun 14,6% 17-21 jun 19,6% 8-12 jul 17,1%	(veel) minder tabak 19-23 aug 16,9% 30 sep-4 okt 19,1% 11-15 nov 24,3%	(veel) minder tabak 30 dec-3 jan 27,5% 10-14 feb 20,9% 24-28 mrt 18,8%	(veel) minder tabak 5-9 mei 23,4%
Leefstijlmonitor CBS i.s.m. RIVM en Trimbos-instituut, 2021 65+ N = ±9.500 (2019) en N = ±8.700 (2020) bij de hele populatie	Jaarprevalentie roken 2019: 11,5%			Jaarprevalentie roken 2020: 11,0%		

Tabel 2.3 Samenvatting resultaten leefstijl bij werkenden en thuiswerkers

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020 – april 2021)	Versoepelingen maatregelen mei-september 2021
Zitten en bewegen						
Oude Hengel et al., 2021 N= 10.616 (medio 2020) N= 9.829 (eind 2020) N= 8.911 (maart 2021)	Uren per dag zitten Werk: 6,55/6,76* Vrije tijd: 3,33 * De percentages van 2019 verschillen omdat alleen deelnemers zijn geselecteerd die respectievelijk de eerste of derde meting hebben ingevuld.		Uren per dag zitten Werk: 7,10 Vrije tijd: 4,22	Uren per dag zitten Werk: - Vrije tijd: 5,0 Aantal dagen per week bewegen: 4,44 Aantal dagen per week intensief bewegen: 1,81	Uren per dag zitten Werk: 7,24 Vrije tijd: 4,53 Aantal dagen per week bewegen: 4,73 Aantal dagen per week intensief bewegen: 1,67	
Van der Poel & Pulles, 2020 Literatuuronderzoek	Minstens 1x per maand sporten: 74% (feb 2019) 4x per maand sporten: 66% (feb 2019)	Minstens 1x per maand sporten: maart 68% en april 62% 4x per maand sporten: 55%. Nederlanders maken vaker een ommetje of fietstochtje,				

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020 – april 2021)	Versoepelingen maatregelen mei-september 2021
		<p>omdat ze zich nu minder van/ naar werk verplaatsen (afname van 8 naar 3,6 verplaatsingen per drie dagen).</p> <p>Topsport: De maatregelen hebben mogelijk zowel fysieke als mentale gevolgen voor topsporters. Doordat er minder/anders wordt getraind en gebrek aan reguliere wedstrijden.</p>				
Van den Dool, 2020 (n= 1.000)		<p>Mensen zijn minder gaan sporten en ook minder uren: In april sportte 18% helemaal niet t.o.v. 13% tijdens 'normale' lente. Per saldo: 49% sportte evenveel 38% sportte minder 13% sportte meer</p>				

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020 – april 2021)	Versoepelingen maatregelen mei-september 2021
		<p>Wandelen en fietsen naar het werk zijn sterk afgenomen evenals het lunchwandelen. Recreatief wandelen en fietsen is daarentegen redelijk vergelijkbaar met een 'normale' lente.</p> <p>Het meest getroffen is de sportdeelname via sportverenigingen: 2/3 van de clubsporters is minder uren gaan sporten.</p> <p>De sport-/beweegdeelname in therapeutisch verband lijdt onder de maatregelen om de verspreiding</p>				

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020 – april 2021)	Versoepelingen maatregelen mei-september 2021
		<p>van het coronavirus te beperken (van 4% naar 1%). Bijv. door stilvallen van fysiotherapie.</p> <p>Meer mensen sporten alleen (61% tov 46%) dan tijdens 'normale' lente.</p> <p>De verenigingssporters missen het contact met medesporters het meest.</p>				

Tabel 2.4 Samenvatting resultaten leefstijl bij mensen met verschillende opleidingsniveaus

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020 – april 2021)	Versoepelingen maatregelen mei-september 2021
Bewegen						
de Boer et al., 2021 N= 17,749		<p>31 maart 2020 Odds Ratio (OR) afname matige tot intensieve lichaamsbeweging</p> <p>laag opgeleid: 0,91 midden opgeleid: 1,00 (*) hoog opgeleid: 0,88 (**)</p> <p>Odds Ratio (OR) toename matige tot intensieve lichamelijke activiteit: laag opgeleid: 0,86 (**) midden opgeleid: 1,00 (*) Hoog opgeleid: 1,86 (**)</p> <p>(*) ref categorie (**) significante odds ratio</p>		<p>14 december 2020 Odds Ratio (OR) afname matige tot intensieve lichaamsbeweging</p> <p>laag opgeleid: 1,23 (**) midden opgeleid: 1,00 (*) Hoog opgeleid: 0,80 (**)</p> <p>Odds Ratio (OR) toename matige tot intensieve lichamelijke activiteit: laag opgeleid: 0,83 (**) midden opgeleid: 1,00 (*) Hoog opgeleid: 1,21 (**)</p> <p>(*) ref categorie (**) significante odds ratio</p>		

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020 – april 2021)	Versoepelingen maatregelen mei-september 2021
Bewegen						
Duijvestijn, 2021 N=1700-2400 per kwartaal bij hele populatie van 12+	<p>Voldoen aan Beweegerichtlijnen per kwartaal:</p> <p>laag opgeleid 1: 41,1% 2: 37,8% 3: 37,0% 4: 37,4%</p> <p>midden opgeleid 1: 46,0% 2: 49,4% 3: 55,8% 4: 48,8%</p> <p>hoog opgeleid 1: 51,9% 2: 61,3% 3: 62,2% 4: 54,6%</p> <p>% wekelijkse sporters per kwartaal: laag opgeleid 1: 26,2% 2: 25,7% 3: 31,7 % 4: 34,5% midden opgeleid 1: 49,4 %</p>	<p>Voldoen aan Beweegerichtlijnen per kwartaal:</p> <p>laag opgeleid: 1: 39,4%</p> <p>midden opgeleid 1: 50,7%</p> <p>hoog opgeleid 1: 57,6%</p> <p>% wekelijkse sporters per kwartaal: laag opgeleid: 1: 34,0%</p> <p>midden opgeleid 1: 51,2%</p>	<p>Voldoen aan Beweegerichtlijnen per kwartaal:</p> <p>laag opgeleid: 2: 44,1%</p> <p>midden opgeleid 2: 59,9%*</p> <p>hoog opgeleid 2: 67,6%</p> <p>% wekelijkse sporters per kwartaal: laag opgeleid: 2: 33,0%</p> <p>midden opgeleid 2: 49,1%</p>	<p>Voldoen aan Beweegerichtlijnen per kwartaal:</p> <p>laag opgeleid: 3: 36,0% 4: 35,3%</p> <p>midden opgeleid 3: 49,4% 4: 49,0%</p> <p>hoog opgeleid 3: 61,0% 4: 61,7%</p> <p>% wekelijkse sporters per kwartaal: laag opgeleid: 3: 26,3% 4: 25,1%*</p> <p>midden opgeleid 3: 47,9%</p>		

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (mrt-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020 – april 2021)	Versoepelingen maatregelen mei-september 2021
	2: 48,6% 3: 49,5% 4: 46,0 % hoog opgeleid 1: 63,2 % 2: 68,8% 3: 65,0% 4: 66,0%	hoog opgeleid 1: 64,3%	hoog opgeleid 2: 68,8% *significant hoger dan vorig jaar zelfde kwartaal	4: 46,5% hoog opgeleid 3: 70,9% 4: 69,2% *significant lager dan vorig jaar zelfde kwartaal		

Tabel 2.5 Samenvatting resultaten leefstijl bij zwangere vrouwen

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (maart-april 2020)	Versoepeling Maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020- april 2021)
Middelengebruik					
Van Blarikom et al., 2020 N= 14 zorgverleners en 7 zwangere vrouwen		Maart-juni 2020 Door beperkingen in face tot face contact vonden zorgverleners het moeilijker om vast te stellen of zwangeren die behandeld werden voor een verslaving zich onthielden van drugs.			

Tabel 2.6 Samenvatting resultaten leefstijl bij mensen met een chronische ziekte

Referentie	Vóór corona (2019)	1 ^e lockdown (maart-april 2020)	Versoepeling maatregelen (mei-juli 2020)	Verdere aanscherping maatregelen (augustus-half december 2020)	2 ^e lockdown (half december 2020 - september 2021)
Bewegen					
<p>Floor et al., 2020 N= 143 deelnemers aan de Nationale Diabetes Challenge (NDC) Light</p> <p>Dellas & Stuij, 2020 N = 12 deelnemers + 5 professionals</p>	<p>Respondenten die hun gezondheid als (zeer) goed ervaren bewogen voor de coronatijd meer dan respondenten met een matige gezondheid.</p>	<p>45% bewoog tijdens de lockdown minder dan vóór de lockdown.</p> <p>17% bewoog juist méér</p> <p>In de lockdown is het beweeggedrag van respondenten met een (zeer) goede ervaren gezondheid meer constant gebleven dan het beweeggedrag van respondenten met een matige gezondheid. Respondenten met een matige gezondheid hebben vaker meer dan minder bewogen.</p> <p>Tijdens de lockdown heeft ongeveer een derde van de respondenten andere beweegactiviteiten gedaan dan dat zij normaal gesproken zouden doen. Ongeveer de helft heeft geen andere beweegactiviteiten uitgevoerd.</p>	<p>29% bewoog na de lockdown minder dan vóór de lockdown.</p> <p>20% bewoog juist méér.</p>		

